

Δικαιώματα που ανατίθενται στον ΟΣΔΕΛ σύμφωνα με τον όρο 1.2.

α) Δικαίωμα εύλογης αμοιβής για ιδιωτική χρήση

Πρόκειται για το δικαίωμα εύλογης αμοιβής που προβλέπεται στο άρθρο 18 παρ.3 ν.2121/1993, ως αντιστάθμισμα για την ελεύθερη – χωρίς άδεια των δημιουργών και λοιπών δικαιούχων - αναπαραγωγή έργων για ιδιωτική χρήση που καθιερώνεται με το άρθρο 18 παρ.1 ν.2121/1993. Η εύλογη αμοιβή προσδιορίζεται σε ποσοστό 2% επί της αξίας των εισαγόμενων ηλεκτρονικών υπολογιστών, 4% επί της αξίας των εισαγόμενων φωτοτυπικών συσκευών, πολυμηχανημάτων, σαρωτών, αποθηκευτικών μέσων με χωρητικότητα μικρότερη από 1 terra και χαρτιού κατάλληλου για φωτοτυπία και σε 6% επί των εισαγόμενων τεχνικών μέσων αναπαραγωγής ήχου και εικόνας (δικαιούχοι του 6% είναι μόνον δημιουργοί και όχι εκδότες). Η αμοιβή καταβάλλεται από τους εισαγωγείς ή κατασκευαστές τεχνικών μέσων και εισπράττεται υποχρεωτικά από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης. Συνεπώς ένας μεμονωμένος δημιουργός ή εκδότης δεν μπορεί σύμφωνα με το νόμο να ασκήσει ατομικά το δικαίωμα αυτό παρά μόνον μέσω οργανισμού συλλογικής διαχείρισης. Η διανομή των εισπράξεων της εύλογης αμοιβής γίνεται – σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική – με βάση την βιβλιοπαραγωγή του κάθε εκδότη και συγγραφέα, όπως αυτή δηλώνεται από τους ίδιους στον ΟΣΔΕΛ.

β) Δικαίωμα εκμίσθωσης ή δανεισμού

Αφορά αποκλειστικά το δανεισμό βιβλίων (ή και υλικών φορέων ήχου – audio books κλπ) μέσω δανειστικών βιβλιοθηκών, όπως σχολικές ή δημοτικές ή ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Σύμφωνα με τον πρόσφατο ν.4481/2017 προβλέπεται η έκδοση Π.Δ. για τον καθορισμό εύλογης αμοιβής για ια σειρά δημόσιων και κοινωφελών βιβλιοθηκών. Οι βιβλιοθήκες που δεν υπάγονται στην εξαίρεση του νόμου (π.χ. ιδιωτικές) θα πρέπει να αδειοδοτούνται από τον ΟΣΔΕΛ

γ) Δικαίωμα μετάδοσης ή αναμετάδοσης

Περισσότερο στη δημόσια και λιγότερο στην ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση υπάρχουν εκπομπές στις οποίες γίνεται συνήθως αποσπασματική χρήση έργων του λόγου, π.χ. εκπομπές στις οποίες διαβάζονται ποιήματα ή αποσπάσματα από λογοτεχνικά έργα αλλά και ενημερωτικές εκπομπές στις οποίες διαβάζονται άρθρα και σχόλια από εφημερίδες, περιοδικά και σπανιότερα βιβλία. Προκειμένου η μετάδοση να είναι νόμιμη απαιτείται η άδεια των δημιουργών ή/και των εκδοτών εφόσον το δικαίωμα αυτό καλύπτεται από την εκδοτική σύμβαση. Και στην περίπτωση αυτή ο πλέον πρακτικός τρόπος είναι η συλλογική άσκηση του δικαιώματος αυτού μέσω του ΟΣΔΕΛ.

δ) Δικαίωμα δημόσιας εκτέλεσης

Τα έργα του λόγου που μεταδίδονται από το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση αναπαράγονται δημόσια από τους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς δέκτες που βρίσκονται σε δημόσιους

χώρους (π.χ. καταστήματα, ξενοδοχεία κλπ). Η δημόσια αυτή χρήση των ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά μεταδιδόμενων έργων συνιστά δημόσια εκτέλεση των έργων και συνεπώς για να είναι νόμιμη απαιτείται η άδεια των δημιουργών, η οποία μόνον συλλογικά μπορεί να δοθεί. Ο ΟΣΔΕΛ δεν προτίθεται για πρακτικούς λόγους ο ίδιος να προβεί σε αδειοδότηση του κάθε καταστήματος, ξενοδοχείου, κ.λπ. αλλά ενδέχεται να αναθέσει την άσκηση του δικαιώματος αυτού σε οργανισμό που αδειοδοτηθεί δημόσια εκτέλεση μουσικών έργων.

ε) **Δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό**

Το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό έχει ως αντικείμενο την ηλεκτρονική πρόσβαση και διάθεση έργων μέσω ενσύρματων ή ασύρματων δικτύων (π.χ. διαδίκτυο, κινητή τηλεφωνία, κ.λπ.). Διαφοροποιείται από τη ραδιοφωνική ή τηλεοπτική μετάδοση διότι στην τελευταία ο χρήστης – κοινό δεν επιλέγει τα έργα στα οποία θα έχει πρόσβαση ενώ αντιθέτως στην ηλεκτρονική διάθεση ο χρήστης έχει την πρωτοβουλία της «κατανάλωσης» του έργου. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει τόσο την περίπτωση της πρόσβασης σ' ένα έργο με ταυτόχρονη αποθήκευση – καταφόρτωση ενός έργου στον υπολογιστή του χρήστη (downloading) όσο και την περίπτωση της απλής πρόσβασης (streaming). Η ταυτόχρονη μετάδοση ενός ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού προγράμματος μέσω του διαδικτύου δεν συνιστά παρουσίαση στο κοινό αλλά εμπίπτει στο δικαίωμα μετάδοσης. Αντικείμενο της ανάθεσης του δικαιώματος παρουσίασης είναι μόνον αποσπάσματα ενός έργου του λόγου με ανώτατο όριο το 20%. Το ΔΣ του ΟΣΔΕΛ μπορεί ανά περίπτωση και είδος χρήσης να μειώσει το ανώτατο όριο. Επίσης παρέχεται η δυνατότητα στους δικαιούχους να εξαιρέσουν από την ανάθεση του δικαιώματος αυτού συγκεκριμένα βιβλία για τα οποία δεν επιθυμούν αποσπάσματά τους να αδειοδοτούνται ηλεκτρονικά (όρος 3.2. της σύμβασης). Επισημαίνεται ότι, όπως και σε όλα τα υπόλοιπα δικαιώματα, ο δικαιούχος διατηρεί το δικαίωμα να παραχωρεί και ο ίδιος άδειες ηλεκτρονικής διάθεσης έργων.

στ) **Το δικαίωμα φωτοτυπικής και ψηφιακής αναπαραγωγής και διάθεσης στο κοινό άρθρων εφημερίδων ή περιοδικών (αποκόμματα Τύπου)**

Πρόκειται για δικαίωμα που αφορά αποκλειστικά την αδειοδότηση υλικού εφημερίδων και περιοδικών σε εταιρείες αποδελτίωσης καθώς και στους πελάτες αυτών. Ήδη έχει συναφθεί συμφωνία με το σύνολο των εταιρειών αποδελτίωσης στην Ελλάδα και έχει ξεκινήσει η αδειοδότηση των πελατών τους.

ζ) **Δικαίωμα φωτοτυπικής αναπαραγωγής έργων του λόγου ή επιστήμης σε χαρτί**

Πρόκειται για την αδειοδότηση φωτοτυπικών καταστημάτων, επιχειρηματιών, εταιρειών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κ.λπ. να φωτοτυπούν με φωτοτυπικά μηχανήματα ή ανάλογα τεχνικά μέσα (π.χ. πολυμηχανήματα, σαρωτή – εκτυπωτή, κ.λπ.) αποσπάσματα βιβλίων με ανώτατο όριο το 20% ενός βιβλίου. Επισημαίνεται ότι η οδηγία 2001/29 προβλέπει τη δυνατότητα στα κράτη-μέλη να υιοθετούν εξαίρεση του δικαιώματος αναπαραγωγής σε χαρτί, δυνατότητα της οποίας έχουν κάνει χρήση πολλές χώρες κυρίως για χρήστες από τον χώρο της εκπαίδευσης, αλλά και ευρύτερα. Στην Ελλάδα, η μόνη εξαίρεση που προβλέπεται

είναι υπέρ των ιδιωτών (αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση) και συνεπώς κάθε άλλη αναπαραγωγή πλην της ιδιωτικής χρήσης πρέπει να αδειοδοτείται για να είναι νόμιμη. Πρακτικά είναι αδύνατο για κάθε χρήστη (π.χ. σχολείο, φροντιστήριο, πανεπιστήμιο, κ.λπ.) να αναζητά τους εκάστοτε δικαιούχους για την απόκτηση της σχετικής άδειας και συνεπώς ο μόνος πρακτικός τρόπος διαχείρισης του δικαιώματος αυτού είναι η συλλογική διαχείριση. Επισημαίνεται ότι αποτελεί διεθνή πρακτική η αδειοδότηση είτε εκ του νόμου (μέσω εξαίρεσης ή αναγκαστικής άδειας) είτε μέσω οργανισμών συλλογικής διαχείρισης εύλογων αναγκών χρηστών στον χώρο της εκπαίδευσης και των επιχειρήσεων (κατά τρόπο που να μην εμποδίζει ή να ανταγωνίζεται ποτέ την κανονική εκμετάλλευση των βιβλίων). Ένας τρόπος διασφάλισης είναι ο περιορισμός της έκτασης των αποσπασμάτων που αδειοδοτούνται για φωτοτυπική αναπαραγωγή στο 20% ενός βιβλίου, και το ΔΣ του ΟΣΔΕΛ δύναται να περιορίσει περαιτέρω το ανώτατο αυτό όριο σε ορισμένες κατηγορίες χρηστών.

- η) **Δικαίωμα ψηφιακής αναπαραγωγής από βιβλιοθήκες για χρήση αποκλειστικά σε τερματικά που βρίσκονται μέσα στον χώρο της βιβλιοθήκης και χωρίς να επιτρέπεται η αναπαραγωγή έργων από τον επισκέπτη της βιβλιοθήκης ή η ηλεκτρονική αποστολή σε άλλη βιβλιοθήκη ή σε αναγνώστες**

Σε πολλές χώρες της ΕΕ έχει υιοθετηθεί εξαίρεση του δικαιώματος αναπαραγωγής και ηλεκτρονικής διάθεσης για να καθίσταται δυνατή η ανάγνωση βιβλίων που ανήκουν στη συλλογή μιας βιβλιοθήκης μέσω τερματικών που βρίσκονται μέσα στον χώρο της βιβλιοθήκης. Ο Ελληνικός νόμος δεν έχει υιοθετήσει αντίστοιχη εξαίρεση. Είναι όμως σημαντικό να υπάρχει πρακτικά δυνατότητα αδειοδότησης του δικαιώματος αυτού σε βιβλιοθήκη που θελήσει στην πράξη να υιοθετήσει την πρακτική ανάγνωσης βιβλίων μέσω τερματικών στον χώρο της, διαφορετικά θα δημιουργηθεί πίεση υιοθέτησης σχετικής εξαίρεσης χωρίς τη διασφάλιση σχετικής αμοιβής. Πρόκειται για ακόμα ένα δικαίωμα που πρακτικά δεν μπορεί να ασκηθεί ατομικά παρά μόνον συλλογικά μέσω οργανισμού συλλογικής διαχείρισης.

- θ) **Δικαίωμα αναπαραγωγής και ηλεκτρονικής διάθεσης στο κοινό έργων του λόγου ή επιστήμης που βρίσκονται εκτός εμπορίου**

Η πλειονότητα των βιβλίων - έργων του λόγου που προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα βρίσκονται εκτός εμπορίου, δηλαδή δεν διατίθενται προς πώληση μέσω βιβλιοπωλείων. Οι βιβλιοθήκες, οι οποίες διαθέτουν αντίτυπα βιβλίων που πλέον δεν πωλούνται, επιθυμούν να έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν πρόσβαση στα βιβλία αυτά και μέσω των σύγχρονων ηλεκτρονικών τρόπων πρόσβασης εξ αποστάσεως. Οι συγγραφείς και εκδότες επιθυμούν να διατηρούν και να ελέγχουν την εμπορική εκμετάλλευση των βιβλίων τους και να μην ματαιώνεται αυτή από τη δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά μέσω βιβλιοθηκών. Η ΕΕ προκειμένου να διευκολύνει τη συνεννόηση για το θέμα αυτό μεταξύ αφενός των βιβλιοθηκών και αφετέρου των ενώσεων δικαιούχων συγγραφέων, εκδοτών και οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, είχε την πρωτοβουλία κατάρτισης ενός μνημονίου που θέτει τους βασικούς κανόνες – πλαίσιο συμφωνιών για την αντιμετώπιση των βιβλίων εκτός

ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΕΚΔΟΤΗ-ΒΙΒΛΙΩΝ -ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ-ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ)

εμπορίου και εναπόκειται στους εκπροσώπους των βιβλιοθηκών και δικαιούχων σε κάθε χώρα να εξειδικεύσουν και να υλοποιήσουν το πλαίσιο αυτό σε εθνικό επίπεδο. Στην Ελλάδα ακόμα δεν έχει ζητηθεί η κατάρτιση συμφωνίας για εκτός εμπορίου βιβλία, είναι όμως σημαντικό, εφόσον ζητηθεί, να υπάρχει η δυνατότητα σύναψης σχετικής συμφωνίας και αυτό είναι εφικτό μόνον μέσω συλλογικής διαχείρισης. Η Συμφωνία θα ορίζει ποια είναι τα εκτός εμπορίου βιβλία, τη δυνατότητα του εκδότη ή συγγραφέα να εξαιρέσει οποιαδήποτε βιβλία επιθυμεί από τη Συμφωνία, τι γίνεται με τα βιβλία που δεν εκπροσωπούνται κ.λπ.